

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ

Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійного вивчення дисципліни
«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

для студентів денної, заочної та дистанційної форми навчання
освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування»

Кам'янець-Подільський – 2023

Волощук К.Б., Волощук Ю.О.

В68 Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» для студентів денної, заочної та дистанційної форми навчання освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування». Волощук К.Б., Волощук Ю.О. Кам.-Под.: ЗВО «Подільський державний університет», 2023. 44 с. 1,83 д.а.

Рецензенти:

Боднар Ольга Василівна - д-р екон. наук, проф., професор кафедри маркетингу та управління бізнесом (Національний університет «Києво-Могилянська академія»).

Володимир Касянович Рудик - д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування (Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»).

*Затверджено на засіданні Методичної комісії Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»
протокол №   від “5” травня 2023 р.*

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»:
протокол №   від “   ” травня 2023 р.*

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» для студентів денної, заочної та дистанційної форми навчання освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування». Представлено тематичний план дисципліни, детально розписано питання кожної теми дисципліни «Міжнародна економіка». Подано питання для підготовки до семестрового і поточного контролю знань, представлено термінологічний словник ключових категорій дисципліни. Вказівки орієнтовано на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності студентів.

© Волощук К.Б., Волощук Ю.О., 2023

© ЗВО «Подільський державний університет», 2023

ВСТУП

Одним з напрямів ефективної підготовки фахівця-економіста є вивчення дисципліни «Міжнародна економіка», що є частиною аналітичної економії. Ця галузь економічного знання складається з міжнародної макроекономіки та міжнародної мікроекономіки, що тісно пов'язані між собою. Міжнародна мікроекономіка як розділ міжнародної економіки виявляє закономірності та наслідки міждержавного руху товарів і факторів виробництва, а міжнародна макроекономіка вивчає ефективність взаємодії національних економік та світового господарства в цілому.

Тематичний план дисципліни «Міжнародна економіка» передбачає 14 тем. Розгляд проблем міжнародної економіки розпочинається з аналізу системи міжнародної економіки та її складників, суб'єктів міжнародної економіки та принципів їх взаємодії, основних форм міжнародних економічних відносин та груп країн у світовій економіці з огляду на процеси глобалізації.

В процесі вивчення дисципліни опановуються знання сутності середовища розвитку міжнародної економіки та показники міжнародної конкурентоспроможності країн, основні проблемні питання міжнародної економічної діяльності. Визначаються поняття міжнародної торгівлі як основної форми зовнішньоекономічних зв'язків країн, аналізуються класичні та сучасні теорії міжнародної торгівлі, масштаби, динаміка та результативність міжнародної торгівлі і організація зовнішньоторговельних операцій. Також розкриваються види і засоби зовнішньоторговельної політики окремих країн та груп країн.

Аналізуються питання становлення та розвитку світового фінансового ринку, його структура і функції, сутність, причини і основні показники міжнародного руху капіталу, а також характерні риси сучасного етапу міжнародного переміщення капіталу, мотиви і форми міжнародного інвестування, а також міжнародний інвестиційний ринок. Окрему тему присвячено аналізу міжнародного кредиту як формі переміщення міжнародного капіталу, банківське кредитування експорту та імпорту, а також суб'єкти та інструменти міжнародного кредитного ринку.

У наступних темах, що присвячені світовому ринку праці, аналізуються причини, види, масштаби наслідки міжнародної трудової міграції, а також методи і рівні регулювання міграції трудових ресурсів.

Наступну тему присвячено світовій валютній системі – аналізуються суть та види валютних курсів, валютний ринок та валютні операції, а також еволюція світової валютної системи. Далі за логікою вивчення дисципліни вивчаються питання міжнародних розрахунків та їх основні форми та платіжний баланс, його структура, стан і регулювання. У наступних темах розглядаються проблеми міжнародної економічної інтеграції, з'ясовуються міжнародні стратегії економічного розвитку та цивілізаційні виміри світових економічних стратегій. Приділено також увагу до вивчення питань глобалізації економічного розвитку та інтеграції України в світову економіку – фінансова глобалізація, сутність,

класифікація та процеси їх загострення міждержавного регулювання глобальних проблем.

Для кращої підготовки студентів подано перелік літератури (підручники, навчальні посібники, наукові статті) і низка контрольних питань завдань, які спрямовані на перевірку знань основних категорій і понять міжнародної економіки. Відповідаючи на контрольні запитання, студенти можуть самостійно оцінити рівень власної підготовки та з'ясувати, які проблеми потребують ґрунтовнішого вивчення.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

1. Міжнародна економічна система: сутність та структура.
2. Класифікація країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
3. Інтернаціоналізація господарського життя.
4. Міжнародний поділ праці: сутність, форми та фактори.
5. Основні форми та принципи міжнародних економічних відносин.

Основні терміни і поняття

Сучасний світ, середовище міжнародних економічних відносин, міжнародна економіка, структура міжнародної економіки, рух міжнародної економіки, інтернаціоналізація виробництва, міжнародний поділ праці, міжнародна спеціалізація, міжнародна кооперація виробництва, фактори міжнародного поділу праці, загальні економічні закони розвитку міжнародної економіки, закон відповідності міжнародних економічних відносин рівню та характеру розвитку світових продуктивних сил, закон усупільнення, закон інтернаціоналізації економічного життя, закон нагромадження, закон інтернаціональної вартості, політико-правове середовище міжнародної економіки, соціальне середовище, духовне середовище, розвинуті країни, країни з перехідною економікою, країни, що розвиваються, нові індустріальні країни.

Контрольні запитання

1. *Що таке міжнародна економічна система та які її складники?*
2. *Що породжує міжнародний поділ праці?*
3. *Яке місце України у світовому економічному просторі?*
4. *За якими показниками оцінюють участь країни у міжнародному поділі праці?*
5. *Чому міжнародний поділ праці є основою міжнародних економічних відносин?*
6. *Які основні ознаки міжнародної економіки?*
7. *Які основні форми міжнародних економічних відносин?*
8. *Які передумови розвитку міжнародної економічної інтеграції?*
9. *Які критерії відкритості національної економіки?*

Література рекомендована:

1. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ «ХП», 2019. 234 с.

2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-е вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
4. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
5. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Спорека, М. А. Зайця. – 5-те вид. перероб. та доп. - Київ : Центр учбової літератури, 2017. - 332 с.

ТЕМА 2. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

1. Сутність, види та форми міжнародної економічної діяльності.
2. Суб'єкти міжнародної економічної діяльності, критерії їх класифікації.
3. Міжнародна економічна діяльність підприємств, її сутність, характеристика та форми
4. Сутність та види транснаціональних компаній, основні характеристики їх діяльності.
5. Вільні економічні зони в системі міжнародної економічної діяльності: сутність та види.

Основні терміни і поняття

Міжнародна економічна діяльність, основи міжнародної економічної діяльності, існуючі та набуті фактори міжнародної економічної діяльності, суб'єкти міжнародної економічної діяльності, держава, транснаціональні корпорації, «Велика сімка», міжнародне виробництво, фактори розвитку міжнародного виробництва, міжнародний бізнес, лізинг, факторинг, міжнародна торговельна діяльність, причини міжнародної торговельної діяльності, види міжнародної торгівлі, причини міжнародної інвестиційної діяльності, міжнародна інвестиційна діяльність, суб'єкти міжнародної інвестиційної діяльності, фінансова діяльність, суб'єкти міжнародної фінансової діяльності, тенденції міжнародної фінансової діяльності.

Контрольні запитання

1. Поясніть, які можливості міжнародної економічної діяльності визначаються поглибленням міжнародного поділу праці.
2. Охарактеризуйте фактори міжнародної економічної діяльності.
3. Наведіть приклади взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності на двосторонній й багатосторонній основі.
4. Чим відрізняються лізинг від факторингу?
5. Які відмінності видів міжнародної торговельної діяльності?

6. Які сутнісні відмінності між міжнародною торгівлею та міжнародною інвестиційною діяльністю?
7. Охарактеризуйте причини міжнародної інвестиційної діяльності.
8. Які новітні тенденції властиві фінансовому капіталу?

Література рекомендована:

1. Міжнародні економічні відносини : підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т.М. Мельник / Т. М. Мельник, Л.П. Кудирко [та ін.]. – К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2018. - 612 с.
2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с..
3. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
4. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Спорека, М. А. Зайця. – 5-те вид. перероб. та доп. - Київ : Центр учбової літератури, 2017. - 332 с.

ТЕМА 3. СВІТОВИЙ РИНОК ТОВАРІВ І ПОСЛУГ.

1. Світовий ринок товарів і послуг та особливості його розвитку в сучасних умовах.
2. Показники масштабів, структури, динаміки й результативності міжнародної торгівлі.
3. Еволюція теорій міжнародної торгівлі.
4. Види та методи міжнародної торгівлі.
5. Ціноутворення у міжнародній торгівлі, базисні умови постачання товару.
6. Тарифне і нетарифне регулювання міжнародних торгово-економічних відносин.
7. Світова організація торгівлі (СОТ): функції, розвиток, принципи та інструменти регулювання міжнародних торгівельних відносин.
8. Україна на світовому ринку товарів та послуг.

Основні терміни і поняття

Світовий ринок, внутрішній ринок, національний ринок, основи світового ринку, структура світового ринку, об'єкти світового ринку, суб'єкти світового ринку, сегменти світового ринку, інфраструктура світового ринку, тенденції розвитку світового ринку, міжнародна торгівля, види міжнародної торгівлі, форми міжнародної торгівлі, показник зовнішньоторговельної квоти, показник умов торгівлі, торгівля зібраним й розібраним обладнанням, комплектна торгівля, внутрішньокорпоративна торгівля, операції на міжнародних товарних біржах, зустрічна торгівля, бартерні операції, зустрічні закупівлі, компенсаційні угоди, офсетні операції.

Контрольні запитання:

1. Обґрунтуйте етапи еволюції світового ринку.
2. Охарактеризуйте об'єкти й суб'єкти світового ринку.
3. Поясніть відмінності між структурою й інфраструктурою світового ринку.
4. Які з тенденцій розвитку світового ринку є найвпливовішими?
5. Які види посередницьких операцій використовуються при торгівлі машинами й обладнанням?
6. Які види операцій є найбільш розповсюдженими у сучасній міжнародній торгівлі?
7. Як відбувається міжнародна торгівля сировинними товарами?
8. Охарактеризуйте особливості міжнародної торгівлі послугами.
9. Проаналізуйте наслідки міжнародної торгівлі на прикладі імпорту енергоносіїв.
10. Які перспективи взаємовигідного співробітництва України з країнами ЄС?

Література рекомендована:

1. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-е вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
2. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
3. Міжнародна економіка: Підручник Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. К.: КНЕУ, 2014. 762 с.
4. Муді Р., Поліводський О. Експортно-імпортні операції з країнами ЄС: Сільгосппродукція (посібник з правових питань). – К.: Європейська комісія, 2015. – 112 с.
5. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2012. – 304 с.
6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua>
8. Портал ДІЯ. Бізнес. Експортний напрям. URL: <https://export.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua>
10. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org

ТЕМА 4. СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК

1. Світовий фінансовий ринок, його структура і функції.
2. Сутність та причини міжнародного руху капіталу. Показники руху капіталу.
3. Характерні риси сучасного етапу міжнародного руху капіталу.
4. Світова фінансова криза як форма прояву глибинних суперечностей міжнародної економіки початку ХХІ-го сторіччя

Основні терміни і поняття

Міжнародний фінансовий ринок, міжнародний грошовий ринок, міжнародний ринок капіталів, міжнародний ринок страхового капіталу, міжнародний рух капіталу, експорт капіталу, імпорт капіталу, чистий приплив капіталу, міжнародна інвестиційна позиція країни, міжнародні інвестиції, перехресні інвестиції, втеча капіталу, міжнародний кредит, міжнародна гуманітарна та фінансова допомога.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення світового ринку капіталів, назвіть та розкрийте (з наведенням конкретних прикладів) його основні функції.
2. Наведіть структуру міжнародного фінансового ринку та охарактеризуйте його основні елементи.
3. Поясніть, чому для світового фінансового ринку характерна Географічна локалізація? Назвіть провідні світові фінансові центри.
4. Розкрийте об'єктивні основи та причини міжнародного руху капіталу.
5. Охарактеризуйте основні форми міжнародного руху капіталу. Які основні показники використовуються для їх оцінки та аналізу?
6. Назвіть чинники, що впливають на міжнародний рух капіталу в сучасній економіці.
7. Розкрийте характерні риси та тенденції сучасного етапу міжнародного руху капіталу.
8. Поясніть основні причини та наведіть приклади віртуалізації світового фінансового ринку.
9. Розкрийте основні причини світової фінансової кризи 2018 р. Та запропонуйте заходи, що дозволять в подальшому запобігти глобальним фінансовим потрясінням.

Література рекомендована:

1. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 234 с.
2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-є вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
4. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
5. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Спорєка, М. А. Зайця. – 5-те вид. перероб. та доп. - Київ : Центр учбової літератури, 2017. - 332 с.
6. Новицький В. Є., Плотніков О. В. Динаміка зовнішніх боргових зобов'язань України. - К.: Політ. думка, 2014. - 332 с.
7. Патица Н. І. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патица, О. В. Мартинюк, Д. Г. Кучеренко. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 560 с.

8. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2012. – 304 с.
9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
10. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
11. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
12. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
13. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: <https://unic.org.ua/>

ТЕМА 5. ПРЯМІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА МІЖНАРОДНЕ ВИРОБНИЦТВО

1. Інвестиції в системі міжнародного руху капіталу.
2. Мотивація міжнародної інвестиційної діяльності.
3. Міжнародний інвестиційний ринок, його структура і особливості розвитку.
4. Форми іноземних інвестицій.
5. Виробнича кооперація та спеціалізація в міжнародному бізнесі.
6. Злиття та поглинання у міжнародному бізнесі. Стратегічні альянси.
7. Міжнародна інвестиційна діяльність українських суб'єктів.

Основні терміни і поняття

Міжнародні інвестиції, країна базування, приймаюча країна, прямі іноземні інвестиції, міжнародний інвестиційний ринок, ринок об'єктів реального інвестування, ринок прямих інвестицій, наслідки міжнародної міграції капіталу, форми прямого іноземного інвестування, міжнародна корпорація, транснаціональна корпорація, багатонаціональна корпорація, фактори прямого іноземного інвестування, іноземна інвестиційна діяльність.

Контрольні запитання

1. Які ознаки прямого іноземного інвестування?
2. Поясніть, чим відрізняються поняття «ввезення капіталу» й «іноземне інвестування».
3. Назвіть наслідки ПІІ для країни базування.
4. Охарактеризуйте структуру міжнародного інвестиційного ринку.
5. Поясніть причини іноземного інвестування за різними теоретичними концепціями.
6. Які теоретичні концепції пояснюють мотивацію власника ПІІ?
7. Охарактеризуйте форми та методи ПІІ.
8. Поясніть значення ПІІ для розвитку світового господарства.
9. Якими причинами, на Вашу думку, зумовлені зміни в розвитку прямих інвестицій?
10. Що є основною сутнісною ознакою прямих іноземних інвестицій?
11. Яка роль ТНК у сучасних процесах глобалізації?
12. Назвіть позитивні та негативні наслідки діяльності ТНК.
13. Охарактеризуйте структуру іноземних інвестицій в Україні.

14. Які вихідні умови становлення сприятливого інвестиційного клімату в Україні?

15. Які позитивні та негативні аспекти можуть мати місце при інвестуванні у формі спільного підприємства?

Література рекомендована:

1. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-е вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
2. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
3. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
4. Новицький В. Є., Плотніков О. В. Динаміка зовнішніх боргових зобов'язань України. - К.: Політ. думка, 2014. - 332 с.
5. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2012. – 304 с.
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
8. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
9. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ

1. Міжнародний кредит та його роль в міжнародних економічних відносинах.
2. Форми та види міжнародного кредиту.
3. Світовий фінансовий ринок.
4. Міжнародні валютно-фінансові організації.
5. Проблема заборгованості та можливі шляхи її розв'язання.

Основні терміни і поняття

Міжнародний кредит, міжнародне запозичення, міжнародні кредитно-фінансові установи, принцип цільової обумовленості кредитування, кредитна дискримінація, Міжнародний валютний фонд, Група Світового Банку, Банк міжнародних розрахунків, Європейський банк реконструкції та розвитку, валовий зовнішній борг країни, криза зовнішньої заборгованості, конверсія зовнішнього боргу, уніфікація зовнішнього боргу, анулювання зовнішнього боргу.

Контрольні запитання

1. У чому полягають роль та функції позичкового капіталу в сучасній міжнародній економіці?
2. Назвіть основні позитивні та негативні наслідки міжнародного кредитування.
3. Охарактеризуйте основні форми міжнародного кредитування.

4. Поясніть, що таке міжнародні кредитно-фінансові інститути та в чому полягає їх призначення?
5. Які провідні міжнародні фінансово-кредитні інститути Ви знаєте? З якими з них найбільш активно співпрацює Україна?
6. Розкрийте основні причини міжнародної кризи заборгованості. У чому вона проявляється? Запропонуйте власний варіант вирішення цієї проблеми.
7. Як Ви вважаєте, чи є проблема зовнішньоекономічної заборгованості актуальною для України? Відповідь обґрунтуйте.

Література рекомендована:

1. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-е вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
2. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
3. Новицький В. Є., Плотников О. В. Динаміка зовнішніх боргових зобов'язань України. - К.: Політ. думка, 2014. - 332 с.
4. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2012. – 304 с.
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
8. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org

ТЕМА 7. СВІТОВИЙ РИНОК ПРАЦІ

1. Міжнародна міграція як форма міжнародних економічних відносин.
2. Сутність, структура та особливості формування та розвитку світового ринку праці.
3. Сегменти світового ринку праці, їх характеристика та динаміка розвитку.
4. Особливості розвитку світового ринку праці.
5. Україна на світовому ринку праці.

Основні терміни і поняття

Світовий ринок праці, глобалізація ринку праці, міжнародна організація праці, міжнародна конференція праці, Міжнародна організація з питань міграції, світові центри тяжіння робочої сили, міжнародні профспілки, конвенції МОП.

Контрольні запитання

1. Що таке світовий ринок праці?
2. Визначте основні тенденції розвитку світового ринку праці.
3. Що являє собою глобалізація ринку праці?

4. Визначте основні світові центри тяжіння робочої сили.
5. Назвіть керівні органи МОП.
6. Які спеціальні програми розроблені МОМ у галузі трудової міграції?
7. Проаналізуйте вплив світової фінансової кризи 2018 р. на світовий ринок праці.
8. Чим можна пояснити нижчий рівень безробіття в країнах СНД у порівнянні з країнами ЄС?

Література рекомендована:

1. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 234 с.
2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-є вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
4. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
5. Міжнародна економіка: Навч. посіб. Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. К. : «Центр учбової літератури», 2018. 382 с.
6. Міжнародна економіка: Підручник Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. К.: КНЕУ, 2014. 762 с.
7. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка: Навч. посіб. К.: Знання, 2015. 395с.
8. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Теорія. Політика. Підручник. К.: Либідь, 2019. 960 с.
9. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
10. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. [http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm](http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm)

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ

1. Загальна характеристика населення і трудових ресурсів світу
2. Проблеми зайнятості у світовій економіці
3. Міжнародна міграція робочої сили
4. Державне регулювання міграції трудових ресурсів
5. Міжнародно-правові основи трудової міграції між країнами

Основні терміни і поняття

Еміграція, імміграція, міграція, сальдо міграції, міграційна квота, рееміграція, «відплив умів».

Контрольні запитання

1. Які основні фактори міжнародної міграції робочої сили?
2. Охарактеризуйте основні види міжнародної міграції робочої сили.
3. У чому полягають стандартні ефекти міжнародної міграції робочої сили?
4. Проаналізуйте наслідки міжнародної міграції робочої сили для державних фінансів.
5. Визначте особливості імміграційних потоків в Україні.
6. Якими заходами можна протистояти «відпливу умів» з України?
7. Чи можна вважати заходи державної політики щодо примушення до рееміграції іноземних громадян за форму «прихованого протекціонізму» стосовно національного ринку праці?

Література рекомендована:

1. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ «ХП», 2019. 234 с.
2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-е вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Міжнародна економіка: Навч. посіб. Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. К. : «Центр учбової літератури», 2018. 382 с.
4. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Спорека, М. А. Зайця. – 5-те вид. перероб. та доп. - Київ : Центр учбової літератури, 2017. - 332 с.
5. Матвієнко В. М., Сапсай А. П. Україна в міжнародних організаціях: історія та сучасність: Навч. посіб. К., 2016;
6. Міжнародні економічні відносини : підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т.М. Мельник / Т. М. Мельник, Л.П. Кудирко [та ін.]. – К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2018. - 612 с.
7. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
8. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>

ТЕМА 9. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА

1. Поняття валютної системи та її структура. Основні елементи національної та світової валютної системи.
2. Еволюція світової валютної системи.
3. Регіональні валютні системи. Європейська валютна система.
4. Становлення валютної системи України.

Основні терміни та поняття

Стандарт біметалевий, паритет золотий, валютна система, стандарт золотозлитковий, монетарне золото, стандарт золотовалютний, європейська валютна система (ЄВС), стандарт золотомонетний, стандарт паперово-грошовий, регіональна валютна система, паритет монетарний, стандарт золотий, світова (міжнародна) валютна система, стандарт грошовий, національна валютна система. Світовий фінансовий центр (СФЦ), євроринок, ф'ючерсні валютні операції, депозитні валютні операції, хеджування, арбітражні валютні операції, валютні операції своп, валютні операції спот, форвардні валютні операції, валютний ризик, валютні операції.

Контрольні запитання

- 1. Визначте, що становить об'єктивну основу еволюції міжнародної валютної системи?*
- 2. Золотий стандарт дисциплінує поведінку економічних суб'єктів на світових ринках. Чому?*
- 3. Яка країна має переваги в умовах золотовалютного стандарту і чому? Назвіть ці переваги.*
- 4. Що таке демонетизація золота? Коли і чому сталася остаточна демонетизація золота?*
- 5. Якими Ви бачите перспективи розвитку сучасної валютної системи?*
- 6. Спробуйте представити програму захисту від валютних ризиків.*
- 7. Визначте механізм функціонування МВФ.*
- 8. Якими Ви бачите шляхи підвищення ефективності валютного регулювання в Україні?*

Література рекомендована:

1. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ «ХП», 2019. 234 с.
2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-є вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка: Навч. посіб. К.: Знання, 2015. 395с.
4. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Теорія. Політика. Підручник. К.: Либідь, 2019. 960 с.
5. Salvatore D. (2019) International Economics, 13th Edition. John Wiley & Sons, 720 p.
6. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Спорєка, М. А. Зайця. – 5-те вид. перероб. та доп. - Київ : Центр учбової літератури, 2017. - 332 с.
7. Лазебник Л. Л., Анісімова М. Ф. Міжнародне фінансове право: Навч. посіб. Ірпінь, 2017.

8. Матвієнко В. М., Сапсай А. П. Україна в міжнародних організаціях: історія та сучасність: Навч. посіб. К., 2016;
9. Новицький В. Є., Плотніков О. В. Динаміка зовнішніх боргових зобов'язань України. - К.: Політ. думка, 2014. - 332 с.
10. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2012. – 304 с.
11. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-zakordonnikh-sprav-ukraini>
12. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
13. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. URL: <http://minrd.gov.ua/>.
14. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
15. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ.

1. Сутність, види та форми міжнародних розрахунків та їх порівняльна характеристика.
2. Акредитив і види акредитивів. Механізм акредитивних розрахунків.
3. Ефективність форм розрахунків для експортера та імпортера.
4. Фактори впливу на стан та розвиток міжнародних розрахунків.
5. Роль і місце світових фінансових центрів в міжнародних розрахунках.

Основні терміни і поняття

Акредитив, чисте інкасо, банківський переказ, авансові розрахунки, розрахунки з відкритим рахунком, документарне інкасо, міжнародні розрахунки.

Контрольні запитання

1. Що являють собою міжнародні розрахунки?
2. Хто є суб'єктами міжнародних розрахунків?
3. Визначте основні форми міжнародних розрахунків.
4. Які фактори впливають на вибір форми міжнародних розрахунків?
5. Які недоліки інкасової форми розрахунків?
6. Яка форма міжнародних фінансових розрахунків найвигідніша для експортера?
7. Яким документом регламентується використання акредитивів для міжнародних розрахунків?
8. Проаналізуйте можливі наслідки «де доларизації» міжнародних розрахунків.

Література рекомендована:

1. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ «ХП», 2019. 234 с.

2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-є вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
4. Міжнародна економіка: Навч. посіб. Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. К. : «Центр учбової літератури», 2018. 382 с.
5. Міжнародна економіка: Підручник Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. К.: КНЕУ, 2014. 762 с.
6. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2012. – 304 с.
7. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-zakordonnikh-sprav-ukraini>
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
9. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. URL: <http://minrd.gov.ua/>.
10. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
11. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org

ТЕМА 11. ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС І МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА

1. Платіжний баланс, його структура і методологія складання.
2. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу.
3. Фактори впливу на рівновагу платіжного балансу країни: класифікація та управління.
4. Платіжний баланс України, його стан, структура, динаміка розвитку.

Основні терміни і поняття

Платіжний баланс, структура платіжного балансу, баланс торгівлі товарами, баланс торгівлі послугами, баланс руху капіталу, базовий платіжний баланс, загальний платіжний баланс, методи відновлення рівноваги платіжного балансу, баланс міжнародної заборгованості, інформаційна база платіжного балансу, нетто-інвестор, нетто-боржник, статистика платіжного балансу.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення платіжного балансу. В чому полягає його економічний зміст?
2. Назвіть основні рахунки платіжного балансу.
3. Визначте порядок формування рахунків платіжного балансу.
4. Охарактеризуйте структуру платіжного балансу.
5. Дайте визначення дефіциту торговельного балансу.
6. Які основні складові балансу послуг?
7. Яка структура балансу руху капіталів?
8. Наведіть класифікацію статей платіжного балансу за методикою МВФ.
9. Перелічіть основні фактори, які впливають на платіжний баланс.

10. Дайте порівняльну характеристику шляхів урівноваження платіжного балансу.

Література рекомендована:

1. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підруч. 3-е вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
2. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
3. Міжнародна економіка: Навч. посіб. Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. К. : «Центр учбової літератури», 2018. 382 с.
4. Міжнародна економіка: Підручник Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. К.: КНЕУ, 2014. 762 с.
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
6. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. URL: <http://minrd.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
8. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org

ТЕМА 12. МІЖНАРОДНА РЕГІОНАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ

1. Сутність, головні передумови і цілі інтеграційних процесів у світовому господарстві
2. Етапи інтеграційного процесу й основні типи інтеграційних об'єднань
3. ЄС як найбільш розвинуте інтеграційне об'єднання
4. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)
5. Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА)
6. Асоціація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС)
7. Асоціація держав південно-східної Азії (АСЕАН)
8. Інтеграційні об'єднання латинської Америки
9. Інтеграційні об'єднання Африки

Основні терміни та поняття

Економічна інтеграція, передумови інтеграції, фактори розвитку інтеграції, демонстраційний ефект, ефект доміно, статичні та динамічні ефекти інтеграції, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз. Європейське економічне співтовариство, Європейські співтовариства, Європейський Союз, Європейський парламент, Європейська Рада, Рада ЄС, Європейська комісія.

Контрольні запитання

1. Розкрийте сутність міжнародної регіональної інтеграції.
2. Сформулюйте основні передумови економічної інтеграції.

3. *Охарактеризуйте об'єктивні основи регіональної інтеграції.*
4. *Які основні фактори визначають розвиток міжнародної економічної інтеграції?*
5. *Назвіть рівні міжнародної регіональної інтеграції.*
6. *Розкрийте сутність статичних та динамічних ефектів інтеграції.*
7. *Надайте порівняльну характеристику зони вільної торгівлі та спільного ринку.*
8. *Надайте порівняльну характеристику митному та економічному союзу.*
9. *Надайте порівняльну характеристику функціональному та інституціональному методам здійснення економічної інтеграції.*
10. *Обґрунтуйте необхідність інтеграції України до ЄС.*
11. *Які країни увійшли до Європейського економічного співтовариства?*
12. *У якому році та чому Європейське економічне співтовариство*
13. *перейменовано у Європейські співтовариства?*
14. *Чим викликані зміни в назві інтеграційного об'єднання?*
15. *Назвіть етапи європейської інтеграції.*
16. *Вкажіть хронологічні рамки європейської інтеграції.*
17. *Назвіть наднаціональні органи управління Європейським Союзом.*

Література рекомендована:

1. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
2. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
3. Міжнародна економіка: Навч. посіб. Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. К. : «Центр учбової літератури», 2018. 382 с.
4. Gerber J. (2017). International Economics, Global Edition. Pearson. 510 p.
5. Salvatore D. (2019) International Economics, 13th Edition. John Wiley & Sons, 720 p.
6. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. - 9-те вид., стер. - К. : Знання, 2013. - 469 с.
7. Матвієнко В. М., Сапсай А. П. Україна в міжнародних організаціях: історія та сучасність: Навч. посіб. К., 2016;
8. Міжнародні економічні відносини : підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т.М. Мельник / Т. М. Мельник, Л.П. Кудирко [та ін.]. – К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2018. - 612 с.
9. / А. С. Філіпенко. - Київ : Либідь, 2019. - 960 с.
10. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
11. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-zakordonnikh-sprav-ukraini>
12. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
13. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
14. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://european-union.europa.eu/index_en
15. Офіційний сайт Ради Європи URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/>

16. Офіційний сайт Європейського Парламенту: URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
17. Офіційний сайт Європейської Комісії: URL: https://commission.europa.eu/index_en
18. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: <https://unic.org.ua/>
19. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>

ТЕМА 13. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1. Сутність процесів глобалізації світової економіки, їх суперечливість та основні наслідки.
2. Фінансова глобалізація.
3. Глобальні проблеми сучасності: сутність, класифікація та процеси їх загострення.
4. Міждержавне регулювання глобальних проблем.

Основні терміни і поняття

Глобалізація, глобальна економіка, джерела глобалізації, переваги глобалізації, недоліки глобалізації, глобальні проблеми, конкурентоспроможність національних економік, цивілізація, цивілізаційний світ, зіткнення цивілізацій, взаємопроникнення цивілізацій.

Контрольні запитання

1. Які головні ознаки цивілізації?
2. Які міжнародні організації надають Україні допомогу в розв'язанні проблем глобального характеру?
3. Чому не існує єдиного підходу щодо критерію виділення цивілізаційних утворень?
4. Чи є сучасний світ біполярним?
5. Чи може національна економіка України залишитись осторонь процесів глобалізації?
6. Яким чином можна зменшити втрати невідновлювальних ресурсів?
7. Чи є Україна складовою частиною Заходу?
8. Які недоліки глобалізації стосуються України?
9. Чи актуальною є продовольча проблема для нашої країни?
10. Наскільки ефективним є міждержавне регулювання глобальних проблем?

Література рекомендована:

1. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
2. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.

3. Salvatore D. (2019) International Economics, 13th Edition. John Wiley & Sons, 720 p.
4. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. - 9-те вид., стер. - К. : Знання, 2013. - 469 с.
5. Матвієнко В. М., Сапсай А. П. Україна в міжнародних організаціях: історія та сучасність: Навч. посіб. К., 2016;
6. Міжнародні економічні відносини : підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т.М. Мельник / Т. М. Мельник, Л.П. Кудирко [та ін.]. – К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2018. - 612 с.
7. / А. С. Філіпенко. - Київ : Либідь, 2019. - 960 с.
8. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
9. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-zakordonnikh-sprav-ukraini>
10. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
11. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
12. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://european-union.europa.eu/index_en
13. Офіційний сайт Ради Європи URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/>
14. Офіційний сайт Європейського Парламенту: URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
15. Офіційний сайт Європейської Комісії: URL: https://commission.europa.eu/index_en
16. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: <https://unic.org.ua/>
17. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>

ТЕМА 14. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

1. Передумови інтеграції України у світове господарство.
2. Пріоритетні напрями геополітичної та галузевої орієнтації України.
3. Україна в процесах європейської економічної інтеграції.
4. Участь України в регіональних інтеграційних угрупованнях.

Основні терміни і поняття

Геополітичні зміни ХХ ст., тенденції ринкових трансформацій в Україні, перешкоди та потенційні можливості євроінтеграції України, умови ринкових трансформацій України, їх позитивні та негативні наслідки, нівелювання негативів через конкурентні переваги та структурну перебудову, Вашингтонський консенсус, ПостВашингтонський консенсус, основні етапи євроінтеграції, ЦЄІ, ЧЕС, ГУАМ, позитивні наслідки від реалізації регіональних проектів, проблеми засобів досягнення стратегічних цілей, проблеми способів поєднання засобів досягнення стратегічних цілей.

Контрольні запитання

1. Чим визначені геостратегічні трансформації в Україні?
2. Охарактеризуйте критерії ринкових трансформацій в Україні.
3. Який механізм регулювання властивий стратегії економічного розвитку України?
4. Проаналізуйте результати реформ, що відповідають «Вашингтонському консенсусу».
5. Обґрунтуйте причини відмови України від деяких реформ, запропонованих МВФ.
6. З якими європейськими організаціями співпрацює Україна?
7. Чим забезпечується сприятливий інвестиційний клімат у процесі євроінтеграції України?
8. Який ефект може отримати Україна від регіонального співробітництва з ЄС?

Література рекомендована:

1. Кібік О. М. Міжнародна економіка : Навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
2. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. - 9-те вид., стер. - К. : Знання, 2013. - 469 с.
3. Матвієнко В. М., Сапсай А. П. Україна в міжнародних організаціях: історія та сучасність: Навч. посіб. К., 2016;
4. Міжнародні економічні відносини : підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т.М. Мельник / Т. М. Мельник, Л.П. Кудирко [та ін.]. – К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2018. - 612 с.
5. / А. С. Філіпенко. - Київ : Либідь, 2019. - 960 с.
6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-zakordonnikh-sprav-ukraini>
8. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
9. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
10. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://european-union.europa.eu/index_en
11. Офіційний сайт Ради Європи URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/>
12. Офіційний сайт Європейського Парламенту: URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
13. Офіційний сайт Європейської Комісії: URL: https://commission.europa.eu/index_en
14. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: <https://unic.org.ua/>
15. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>

Перелік контрольних питань

1. Становлення міжнародної економіки та її ознаки.
2. Міжнародна макро- та мікроекономіка.
3. Суть, чинники та види міжнародного поділу праці.
4. Форми та напрямки розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва, суб'єкти міжнародної економіки.
5. Групи країн у міжнародній економіці, критерії класифікації країн.
6. Основні регіони та форми розвитку міжнародної економічної інтеграції.
7. Україна у світовому економічному просторі.
8. Теорії міжнародної торгівлі: меркантилізм та неомеркантилізм.
9. Теорія абсолютних переваг А. Сміта та порівняльних переваг Д. Рікардо.
10. Теорія співвідношення факторів виробництва Гершера-Оліна.
11. Парадокс Леонтьєва та його пояснення.
12. Теорія співвідношення факторів виробництва.
13. Теорії технологічного розриву та міжнародного життєвого циклу товару.
14. Теорія ефекту масштабу та перехресного попиту.
15. Теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі та конкурентних переваг М. Портера.
16. Філософія міжнародної економіки.
17. Роль держави у міжнародній торгівлі.
18. Типи зовнішньоторговельної політики держав.
19. Торгові і неторгові товари: суть та відмінності.
20. Мобільність факторів виробництва.
21. Міжнародний рух товарів, як ознака світового ринку.
22. Графічне зображення рівноваги на світовому ринку.
23. Роль міжнародних економічних відносин у вирішенні глобальних економічних проблем світового господарства.
24. Класифікація інструментів зовнішнь-торговельної політики.
25. Показники обсягу, ефективності та інтенсивності міжнародної торгівлі
Показники умов торгівлі та способи їх обчислення.
26. Відносний попит на імпорт та відносна пропозиція експорту.
27. Еластичність попиту на імпорт та пропозиції експорту.
28. Географічна та товарна структура міжнародної торгівлі.
29. Економічний зміст та класифікація послуг.
30. Особливості міжнародної торгівлі послугами.
31. Міжнародна торгівля та економічне зростання.
32. Україна на світовому ринку товарів і послуг.
33. Види зовнішньоторговельних операцій
34. Умови міжнародної торгівлі Incoterms-2020.

35. Зовнішньоторговельні документи та їх види.
36. Класифікація інструментів зовнішньоторговельної політики.
37. Мито, його функції та види.
38. Ефективна ставка мита.
39. Економічні наслідки запровадження імпортного мита для малої країни.
40. Економічні наслідки запровадження імпортного мита для великої країни.
41. Економічні наслідки запровадження експортного мита для малої країни.
42. Аргументи на захист та проти мита.
43. Економічні наслідки запровадження імпортної квоти для малої країни.
44. Економічні наслідки запровадження експортної квоти для малої країни.
45. Порівняльний аналіз впливу імпортного мита та імпортної квоти на малу країну.
46. Характеристика впливу інших кількісних нетарифних обмежень на економіку (ембарго, ліцензування, добровільні обмеження експорту).
47. Вплив на міжнародну торгівлю прихованих методів зовнішньоекономічної політики (технічні бар'єри, внутрішні податки та збори, державні закупівлі, вимоги про вміст місцевих компонентів).
48. Характеристика фінансових інструментів зовнішньоторговельної політики (субсидування, експортне кредитування, демпінг).
49. Характеристика валютно-кредитних інструментів регулювання міжнародної торгівлі.
50. Характеристика основних принципів міжнародного права та торгово-політичних режимів.
51. Зовнішня торгівля України.
52. Суть, чинники, форми і показники міжнародного руху капіталу.
53. Економічні наслідки міжнародного руху капіталу.
54. Прямі та портфельні іноземні інвестиції.
55. ТНК та БНК, їх роль у міжнародному переміщенні капіталу.
56. Суть, функції та форми міжнародного кредитування.
57. Проблема зовнішньої заборгованості країн та шляхи її розв'язання.
58. Паризький і Лондонський клуби кредиторів.
59. Стан іноземного інвестування в Україні.
60. Суть, показники та форми міжнародної трудової міграції.
61. Причини та сучасні особливості міжнародної трудової міграції.
62. Наслідки міжнародної трудової міграції для країн імміграції та еміграції.
63. Міжнародне регулювання міграційних процесів.
64. Суть платіжного балансу та джерела інформації для його складання.
65. Методи зрівноваження платіжного балансу.
66. Теорії платіжного балансу.

67. Суть, передумови та чинники міжнародного науково-технологічного обміну.
68. Форми міжнародного науково-технологічного обміну.
69. Державне та міжнародне регулювання трансферу технологій.
70. Валюта та валютні курси: суть і різновиди.
71. Вплив валютного курсу на міжнародну торгівлю.
72. Світова валютна система, її елементи та етапи становлення.
73. Роль міжнародних валютно-фінансових інституцій у міжнародній економіці.
74. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.
75. Суть, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції.
76. Етапи та форми міжнародної економічної інтеграції.
77. Економічні наслідки міжнародної інтеграції.

Термінологічний словник ключових понять (категорій)

Вертикальний МПП — поділ праці, за якого виробники з різних країн формують однолінійний технологічний ланцюг та виконують низку послідовних виробничих операцій.

Горизонтальний МПП — поділ праці, що передбачає виготовлення виробниками різних країн компонентів, які поєднуються у технологічно та технічно складному виробі.

Економічне середовище МЄВ — чинники економічного характеру, які впливають на дії учасників МЄВ. До таких чинників належать, зокрема, структура національного господарства країн, рівень їхнього економічного розвитку, величина валового продукту на душу населення та ін.

Інтернаціоналізація господарського життя — процес виникнення та розвитку стійких економічних взаємозв'язків між національними господарствами (на основі міжнародного поділу праці) і виходу процесів відтворення суспільного продукту за національні кордони.

Інтернаціоналізація капіталу — процес взаємопереплетіння та об'єднання капіталу із різних країн, формами якого є міжнародний обмін підприємницьким і позичковим капіталами.

Лібералізація зовнішньоекономічної діяльності — процес зменшення або повної ліквідації різного роду обмежень та перешкод, які гальмують рух товарів, капіталів, послуг, робочої сили через кордони країн.

Міжнародна економічна діяльність — сукупність дій суб'єктів господарювання різних країн, у процесі яких вони вступають в активні міжнародні економічні відносини.

Міжнародна економічна система — сукупність національних економічних систем у їх взаємодії на основі міжнародного поділу праці з відповідним механізмом регулювання.

Міжнародна спеціалізація — форма поділу праці між країнами, за якої в рамках окремих держав відбувається виробництво більш однорідних продуктів праці у масштабах, здатних задовольнити як внутрішні потреби, так і потреби країн-партнерів, що призводить до прогресуючої диференціації національних господарств.

Міжнародне виробниче кооперування — об'єктивний процес розвитку стійких виробничих зв'язків між підприємствами різних країн, що передбачає координацію їхньої господарської діяльності у виробництві певних видів кінцевої продукції та обмін між учасниками виробничого процесу спільно виробленою частковою продукцією.

Міжнародний поділ праці (МПП) — найвищий ступінь розвитку суспільного поділу праці між країнами, що виражається у стійкій, економічно вигідній спеціалізації окремих країн на виробництві певних видів продукції та у взаємному обміні результатами цієї діяльності між країнами у певних кількісних та якісних

співвідношеннях.

Міжнародні економічні відносини — система різноманітних господарських відносин між країнами світу стосовно виробництва, розподілу, обміну і споживання за межами національних кордонів.

Національна економічна система — сукупність взаємопов'язаних в організаційному, технологічному та економічному плані галузей та сфер господарської діяльності в межах державно оформлених національних господарств.

Політичне середовище МЕВ — сукупність політичних чинників, які визначають поведінку суб'єктів МЕВ (політичні інтереси, мотиви держав; політичний устрій країн; політичні ризики).

Правове середовище МЕВ — нормативно-законодавча база, що впливає на поведінку учасників МЕВ (трудове, антимонопольне, податкове законодавство, загальноправове середовище тощо).

Принципи організації міжнародних економічних відносин (МЕВ) — сукупність міжнародних правил поведінки учасників МЕВ (суверенітет, взаємна вигода, добросовісне виконання міжнародних зобов'язань тощо).

Рівні МЕВ — щільність зв'язків між суб'єктами МЕВ, які розрізняються між собою тривалістю, інтенсивністю взаємодії тощо (економічні контакти, взаємодія, співробітництво, міжнародна економічна інтеграція).

Світове господарство — сукупність національних господарств та економічних взаємозв'язків між ними через систему міжнародних економічних відносин.

Світовий ринок — товарно-грошові відносини між економічними суб'єктами різних країн, об'єктом яких є товари, послуги, активи, технології, робоча сила тощо. Світовий ринок певного товару являє собою взаємодію пропозиції та попиту на даний товар у міжнародному масштабі.

Середовище МЕВ — зовнішні щодо суб'єктів політико-правові, економічні, соціально-культурні та інфраструктурні чинники, які супроводжують та опосередковують міжнародний бізнес, пов'язаний з пересуванням через національні кордони ресурсів, товарів, послуг, інформації, капіталу та робочої сили.

Соціально-культурне середовище МЕВ — система соціально-культурних факторів, які визначають поведінку суб'єктів МЕВ (соціальні норми поведінки людей, їхні цінності в різних країнах; норми ділової етики; звички у праці тощо).

Суб'єкти МЕВ — учасники міжнародних економічних відносин, які здатні досить незалежно й активно діяти задля реалізації своїх переважно економічних інтересів.

Базисні умови постачання — спеціальні умови, які визначають обов'язки продавця і покупця стосовно доставки товару і встановлюють момент виконання продавцем своїх обов'язків щодо поставки товару та перехід ризику випадкової загибелі чи пошкодження товару з продавця на покупця, а також — витрат, що

виникають за таких умов.

Видова структура торгівлі — розподіл торгівлі за видами товарного обміну.

Вільна торгівля — політика мінімального державного втручання в зовнішню торгівлю, що розвивається на основі вільних ринкових сил попиту і пропозиції.

Генеральна (загальна) торгівля — прийняте в статистиці зовнішньої торгівлі визначення зовнішньоторговельного обігу з включенням транзитних товарів.

Географічна структура торгівлі — розподіл товарного потоку за країнами, групами країн та регіонами світу.

Демпінг — засіб фінансової нетарифної торговельної політики, що полягає в просуванні товару на зовнішній ринок за рахунок зниження експортних цін нижче нормального рівня цін, який існує в цих країнах.

«Добровільне» обмеження експорту — кількісне обмеження експорту, що ґрунтується на зобов'язанні одного з партнерів по торгівлі добровільно обмежити або не збільшувати обсяги експорту товару, прийнятого в рамках офіційної міжурядової або неофіційної угоди про встановлення квот на експорт товару.

Експорт — продаж із вивозом за кордон товарів і послуг. До експорту належать: товари, вироблені, вирощені чи видобуті в країні; товари, раніше ввезені з-за кордону, що були перероблені, а також товари, переробка яких здійснювалась під митним контролем.

Експортна (імпортна) квота — відношення вартості експорту (імпорту) до величини ВВП, виражене у відсотках.

Зовнішня торгівля (ЗТ) — торгівля однієї країни з іншими країнами світу, що складається з ввозу (імпорту) і вивозу (експорту) товарів.

Зовнішньоторговельна квота — відношення вартості зовнішньоторговельного обігу до величини ВВП, виражене у відсотках.

Зовнішньоторговельний оборот — сума вартостей експорту та імпорту країни за певний період часу.

Зустрічна торгівля — торгівля, що ґрунтується на зустрічних зобов'язаннях експортерів із закупівлі в імпортерів частини чи повністю експортованих товарів.

Імпорт — ввезення в країну товарів та послуг. До імпорту: товари іноземного походження з країни-виробника або країни-посередника; товари для подальшої переробки під митним контролем.

Індекс «умови торгівлі» — відношення індексу середніх цін експорту певного товару, країни в цілому, групи країн до індексу середніх цін імпорту за певний період часу.

Інституційна структура торгівлі — розподіл торгівлі за суб'єктами і методами товарного обміну.

Квотування — обмеження щодо вартості або кількості, які вводяться на імпорт або експорт певних товарів на певний період.

Кількісні обмеження — адміністративна форма нетарифного державного регулювання торговельного обігу, що визначає кількість і номенклатуру товарів, дозволених на експорт чи імпорт.

Кліринг — це система безготівкових розрахунків за товари та послуги, заснована на заліку взаємних вимог та зобов'язань.

Ліцензування — регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозвіл, який видається державними органами на експорт або імпорт товару в певній кількості за певний проміжок часу.

Метод торгівлі — порядок виконання та організаційна форма зовнішньоторговельної угоди, спосіб здійснення торговельного обміну.

Митний тариф — перелік ставок мита, які застосовуються до товарів, що переміщуються через митний кордон, систематизований відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності.

Мито — обов'язковий податок, що стягується митними органами при імпорті або експорті товару і є умовою імпорту або експорту.

Міжнародна виставка — демонстрація досягнень у галузі виробництва, науки і техніки однієї або декількох країн з метою зацікавити суб'єктів місцевої економіки до підписання протоколів про наміри торгувати або навіть до укладання торговельних угод.

Міжнародна товарна біржа — особливий вид постійно діючого ринку, на якому здійснюються операції з купівлі-продажу масових, якісно однорідних та взаємозамінних товарів.

Міжнародна торгівля — обмін товарами та послугами між державно оформленими національними господарствами.

Міжнародний товарний аукціон — спеціально організовані, періодично діючі в певних місцях ринку, на яких через публічні торги в завчасно зумовлені терміни та в спеціально визначеному місці провадиться продаж раніше оглянутих товарів, які мають індивідуальні властивості.

Міжнародний ярмарок — один із способів реалізації товарів на періодично діючому і відкритому ринку, що провадиться в одних і тих же місцях, у визначену пору року і в установлений термін, метою якого є демонстрація зразків товарів, що виробляються фірмами, для укладання торговельних угод.

Міжнародні торги — спосіб закупівлі товарів, розміщення замовлень та видачі підрядів, які передбачають залучення пропозицій від кількох постачальників і підрядчиків різних країн та укладення контракту з тим, пропозиція якого найвигідніша замовнику за технічними та комерційними умовами.

Протекціонізм — державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції через використання тарифних і нетарифних інструментів торговельної політики.

Реекспорт — продаж та вивіз із країни раніше ввезених на її територію

товарів, що не піддавались обробці.

Реімпорт — ввезення раніше вивезених за кордон товарів, які не піддавались обробці, тобто це експортні операції, що не відбулись.

Сальдо балансу послуг — різниця між вартістю послуг, які надає країна, і вартістю послуг, які вона імпортує.

Сальдо балансу поточних операцій — сума сальдо торговельного балансу, балансу послуг і некомерційних операцій.

Сальдо торговельного балансу — різниця між вартісним обсягом експорту та імпорту товарів окремої країни.

Світова ціна — грошове вираження інтернаціональної вартості товару як суспільно необхідних витрат праці на виробництво товару за середньосвітових умов виробництва та інтенсивності праці.

Спеціальна торгівля — чистий зовнішньоторговельний обіг, тобто продукція, ввезена в країну чи вивезена з неї.

Товарна структура торгівлі — наявність та співвідношення зовнішньої, міжнародної та світової торгівлі за групами товарів.

Торгівля кооперованою продукцією — вид торгівлі, що здійснюється на основі угод про науково-технічну, виробничу або комерційну кооперацію.

Трансфертні ціни — ціни внутрішньокорпоративної торгівлі між розташованими в різних країнах підрозділами однієї ТНК, що використовуються для переказу прибутків та скорочення податків, які сплачуються в державні бюджети країн-партнерів.

Фізичний обсяг торгівлі — оцінка експорту чи імпорту в незмінних цінах одного періоду (як правило, року).

Відділення — фірма, яка не може бути самостійною юридичною особою і на 100 % належить материнській компанії. Може мати форму представництва материнської компанії за кордоном; партнерства, в тому числі з місцевими фірмами; рухомого майна, що належать материнській компанії та функціонують за кордоном не менше 1 року.

Вільна економічна зона (ВЕЗ) — територія країни, на якій товари не підлягають звичайному митному контролю та відповідному митному оподаткуванню.

Дочірня компанія — фірма, яка реєструється як самостійна компанія, має статус юридичної особи з власним балансом. Контроль за її діяльністю здійснює материнська компанія, що володіє частиною акцій або всім капіталом дочірньої компанії.

Інвестиційна позиція — співвідношення активів, якими володіє країна за кордоном, і активів, якими володіють нерезиденти в даній країні.

Кваліфікаційна іноземна допомога — іноземна інвестиція, розмір якої становить не менше 20 % статутного капіталу і при цьому не може бути меншою

суми, еквівалентній 100 тис. дол. — для банків та 50 тис. дол. — для підприємств.

Контракти на управління — передача на певний період за встановлену плату управлінського досвіду або частини управлінського персоналу з метою технічної допомоги іноземній фірмі.

Країна базування — країна, в якій розміщено головний підрозділ міжнародної корпорації.

Міжнародна економічна допомога — надання капіталу у грошовій і/або товарній формі суб'єктами однієї країни у власність суб'єктам іншої країни на умовах безоплатності та неповернення.

Міжнародний рух капіталу — однобічне переміщення за кордон певних вартостей у товарній і/або грошовій формі з метою отримання їх власниками прибутків, позичкових відсотків чи інших здобутків.

Портфельні інвестиції — вкладення капіталу в іноземні цінні папери підприємств у розмірах, що не забезпечують права власності або контролю над ними.

Підприємство з іноземними інвестиціями — акціонерне або неакціонерне підприємство, в якому прямому інвестору-резиденту даної країни належить більше 10 % звичайних акцій і голосів (в акціонерному підприємстві) або їх еквівалент (в неакціонерному підприємстві).

Приймаюча країна — країна, в якій міжнародна корпорація має дочірні, асоційовані компанії або філіали, засновані за участю прямих інвестицій.

«Проекти під ключ» — контракти на будівництво підприємств, які передаються власникові для експлуатації у стані їх повної готовності.

Прямий інвестор — державні й приватні організації, фізичні та юридичні особи, а також їхні об'єднання, які володіють підприємствами з прямими інвестиціями за кордоном.

Прямі іноземні інвестиції — вкладення підприємницького капіталу за кордоном з метою забезпечення довготермінових економічних інтересів у країні вкладення, що забезпечує інвестору контроль над об'єктом інвестування.

Прямі зарубіжні інвестиції — вкладення підприємницького капіталу резидентом однієї країни в підприємства, розташовані на території іншої країни, з метою реалізації довготермінових економічних інтересів.

Рух підприємницького (інвестиційного) капіталу — довгострокові іноземні і зарубіжні інвестиції з метою отримання їх власниками підприємницького прибутку у вигляді створення філій, дочірніх компаній, СП і просто у вигляді участі в нагромадженні капіталу, що веде до створення власності за кордоном.

Рух позикового капіталу — позика в інвестиційній і/або грошовій формі, яка надається кредитором однієї країни позичальнику іншої на умовах терміновості, повернення, гарантованості і платності, але не веде до створення власності за кордоном.

Спільне підприємництво — спільна підприємницька діяльність суб'єктів

господарювання різних країн, яка передбачає розподіл доходів і ризиків при її веденні.

Спільне підприємство — організаційно-правова форма ведення спільного підприємництва.

Стратегічні альянси — довірчі довгострокові відносини між фірмами, що дають змогу кожній з них ефективно досягати довгострокових цілей, координувати та оптимізувати використання спільних ресурсів і мінімізувати трансакційні витрати.

Територія пріоритетного розвитку (ТПР) — спеціально визначена частина території держави, на якій запроваджується особливий (пільговий) режим інвестиційної діяльності, спрямований на залучення інвестицій та забезпечення соціально-економічного розвитку регіону.

Транснаціональна корпорація — корпорація, в якій головна компанія належить капіталу однієї країни, а філії розташовані в багатьох країнах.

Транснаціональний банк — банк, що досягнув такого рівня міжнародної концентрації та централізації капіталу, який дає йому змогу брати участь в економічному розділі світового ринку позикових капіталів та кредитно-фінансових установ.

Франчайзинг — це передача продавцем (франшизером) права на використання своєї торгової марки покупцю (франшизі).

Банківський кредит — позика, пов'язана з кредитними відносинами між банками різних країн.

Бланковий кредит — кредит, що надається під зобов'язання боржника вчасно його повернути; документом при цьому є соло-вексель з одним підписом позичальника.

Вексельний кредит — кредит, за якого експортер укладає угоду про продаж товару, а потім виставляє перевідний вексель на імпортера, який, одержавши комерційні документи, акцептує його, тобто дає згоду на оплату в визначений термін.

Внутрішній кредит — кредит, що надається національним суб'єктом іншим національним суб'єктам для здійснення ними зовнішньоекономічних операцій.

Єврокредит — кредит, що надається у валюті, іноземній для банку, який видає такий кредит.

Єврооблігації — боргові зобов'язання, що випускаються позичальником при отриманні довгострокової позики на євrorинку, та розміщуються одночасно на ринках кількох країн і номіновані у валюті, яка є іноземною для кредитора.

Зовнішній борг — фінансові зобов'язання держави (зовнішні позики та несплачені за ними відсотки) перед зовнішніми кредиторами (міжнародними валютно-кредитними організаціями, а також урядами, центральними та приватними банками інших країн та ін.), що підлягає сплаті у встановлені терміни.

Компенсаційні та надзвичайні кредити — кредити МВФ для компенсації

скорочення експортних надходжень.

ЛІБОР — відсоткова ставка, запропонована на Лондонському міжбанківському ринку депозитів, за якою провідні банки Лондона надають позиковий капітал у певній валюті іншим банкам. Вона служить базовою ставкою для багатьох операцій на міжбанківському ринку позикових капіталів.

Лізинг — кредитування купівлі машин, обладнання, споруд виробничого призначення на основі укладання орендної угоди, за якої орендар сплачує орендну плату частинами та орендодавець зберігає право власності на товари до кінця терміну.

Лондонський клуб — консультаційний комітет великих приватних банків-кредиторів, що засідає з приводу переговорів з урядами країн-боржників з питань реструктуризації їх приватної заборгованості. Переговори ведуться, як правило, одним із банків за дорученням решти банків, учасниками консультативної ради.

Міжнародний кредит — форма руху позикового капіталу у сфері МЕВ, пов'язана з наданням валютних і/або товарних ресурсів на умовах повернення, терміновості, платності і забезпеченості.

Паризький клуб — неформальна організація урядів головних держав-кредиторів світу, що здійснює нагляд за рівнем державної заборгованості країн-боржників та бере участь у розробці угод щодо перенесення термінів сплати чи реструктуризації зовнішнього боргу.

Ринок капіталів — система довгострокових позик на міжнародному рівні, коли капітал використовується позичальниками для фінансування капіталовкладень.

Розширене кредитування (ЕФФ) — кредити МВФ для реалізації середньострокових програм (3—4 роки) подолання труднощів платіжного балансу, причиною яких є макроекономічні та структурні проблеми, що надаються за ставкою 4,5 % річних.

Розширене фінансування (ЕСАФ) — кредити МВФ для структурної перебудови зовнішніх розрахунків, якщо наявні серйозні порушення платіжного балансу (до 3 років), відсоткова ставка — 0,5 %.

Роловерний кредит — кредит, що видається на 5—10 років з поділом всього терміну на періоди по 3-6 місяців, при якому тверда відсоткова ставка встановлюється лише для першого періоду, а для кожного наступного коригується з врахуванням зміни цін та валютних курсів на міжнародному грошовому ринку.

Факторинг — форма фінансування зовнішньоторговельних операцій через купівлю банком чи спеціалізованою факторинговою компанією права вимоги щодо виплат за фінансовими зобов'язаннями за поставлені товари чи надані послуги.

Фінансовий кредит — позика, яка не має цільового призначення і може бути використана на будь-які цілі.

Фінансування системних перетворень (СТФ) — кредити МВФ для країн з перехідною економікою, які мають значні проблеми з платіжним балансом внаслідок

переходу від торгівлі на базі неринкових цін до торгівлі на ринковій основі.

Фінансування структурної перебудови (САФ) — кредити МВФ для надання пільгової допомоги найменше забезпеченим країнам-членам Фонду. Сума, яка може бути надана країні, становить не більше 50 % квоти з річними лімітами 15, 20 та 15 % для першого, другого та третього року відповідно. Кредити надаються за 0,5 % річних на строк до 10 років.

Фірмовий кредит — позика, яка надається фірмою-експортером однієї країни імпортеру іншої у вигляді відстрочки платежу при реалізації товару чи послуг.

Форфейтинг — форма фінансування зовнішньоторговельних операцій через купівлю банком-форфейтором в експортера векселів та інших платіжних і боргових документів, акцептованих імпортером.

«Відплив умів» — міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів.

Еміграція — виїзд працездатного населення за межі країни перебування.

Імміграція — в'їзд працездатного населення в країну з-за кордону.

Міграційне сальдо — різниця між кількістю емігрантів та кількістю іммігрантів.

Міграція населення — переміщення населення через кордони певних територій у зв'язку зі зміною місця проживання, викликане політичними, етнічними, релігійними, військовими, сімейними та іншими причинами.

Міжнародна трудова міграція — процес організованого чи стихійного переміщення працездатного населення між країнами, що носить постійний чи тимчасовий характер, і викликаний економічними причинами.

Міжнародний ринок праці — сукупність відносин власності між найманими працівниками та роботодавцями різних країн, а також державами щодо умов праці та часткової оплати її результатів.

Перекази працівників — грошові перекази і пересилання товарів мігрантами своїм родичам, що залишилися на батьківщині.

Переміщення мігрантів — оцінний грошовий еквівалент вар-тості майна мігрантів, яке вони перевозять із собою при виїзді за кордон.

Приватні неоплачені перекази — оцінний грошовий еквівалент майна, яке перевозиться мігрантами в момент від'їзду за кордон і наступних пересилань товарів на батьківщину. Включає статті «переміщення мігрантів» і «перекази працівників».

Рееміграція — повернення емігрантів до своєї країни на постійне місце проживання.

Трудовий дохід — заробітна плата та інші виплати у готівковій або натуральній формах, отримані приватними особами-нерезидентами за роботу, виконану для резидентів і оплачену останніми.

Валюта — національна грошова одиниця, що лежить в основі грошової системи; тип грошової системи в даній країні; іноземна валюта (грошові знаки іноземних держав і платіжні документи, виражені в них).

Валютна операція — операція, пов'язана з переходом права власності на валютні цінності, використанням валютних цінностей як засобу платежу в міжнародному обігу; ввезенням, вивезенням, переказом і пересиланням на територію країни та за її межі валютних цінностей.

Валютна система — форма організації міжнародних грошових відносин, сукупність правил та механізмів, що забезпечують співвідношення між національними валютами різних країн.

Валютний арбітраж — валютна операція, що поєднує покупку (продаж) валюти з наступним здійсненням контругоди з метою одержання прибутку за рахунок різниці в курсах валют на різних валютних ринках (просторовий арбітраж) чи за рахунок курсових коливань протягом визначеного періоду (часовий арбітраж).

Валютний кліринг — угоди між урядами двох або декількох країн про проведення заліку взаємних вимог і зобов'язань.

Валютний кошик — метод співвідношення середньозваженого курсу однієї валюти щодо визначеного набору інших валют (визначається склад валют, їхня частка в кошику, розмір валютних компонентів, тобто кількість одиниць кожної валюти у наборі).

Валютний курс — мінова вартість національних грошей однієї країни, виражена в грошових одиницях інших країн.

Валютний опціон — договірне зобов'язання, що передбачає право (для покупця) і зобов'язання (для продавця) купити або продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу за фіксованим на момент укладання угоди курсом на погоджену дату або протягом узгодженого періоду часу.

Валютний паритет — курсове співвідношення між двома валютами, встановлене в законодавчому порядку.

Валютний ринок — система стійких економічних та організаційних відносин, пов'язаних з операціями купівлі-продажу іноземних валют та платіжних документів в іноземних валютах.

Валютний ф'ючерс — контракт на купівлю-продаж валюти з її поставкою в майбутньому, згідно з яким продавець зобов'язується продати, а покупець купити певну суму валюти за курсом, узгодженим у момент укладання угоди.

Валютні спекуляції — операції банківських закладів, фірм, юридичних та фізичних осіб, метою яких є отримання прибутку від зміни валютних курсів у часі або на різних ринках.

Вільноконвертована валюта — валюта, яка без обмежень обмінюється на будь-які іноземні валюти; валюта країни, що повністю скасувала валютні обмеження на всі види валютних операцій для резидентів і нерезидентів.

Внутрішня конвертованість — право резидентів країни (фізичних і юридичних осіб) здійснювати обмінні операції національних грошових одиниць на іноземну валюту.

Зовнішня конвертованість — право нерезидентів країни здійснювати валютнообмінні операції та здійснювати переказ валюти за кордон.

ЕКЮ — регіональна міжнародна розрахункова одиниця, що була введена в 1979 р. у межах Європейської валютної системи і пізніше стала розрахунковою одиницею Валютного союзу країн ЄС, на сьогодні замінена на євро).

Іноземна валюта — грошові знаки іноземних держав, кредитні та платіжні засоби, що виражені в іноземних грошових одиницях і використовуються в міжнародних розрахунках.

Конвертованість валюти — здатність національної грошової одиниці обмінюватися на будь-яку іноземну.

Конвертованість за капітальними операціями — відсутність обмежень на платежі й трансферти за міжнародними операціями, пов'язаними з рухом капіталу (прямі та портфельні інвестиції, кредити та капітальні гранти).

Конвертованість за поточними операціями — відсутність обмежень на платежі й трансферти за поточними міжнародними операціями, пов'язаними з торгівлею товарами, послугами, міждержавними переказами доходів та трансфертів.

Котирування валют — процес встановлення валютного курсу.

Купівельна спроможність валюти — показник, що розраховується як сума товарів та послуг, котрі можна придбати за певну національну грошову одиницю.

Міжнародна валютна ліквідність — здатність країни (чи групи країн) забезпечити своєчасне погашення своїх міжнародних зобов'язань прийнятними для кредитора платіжними засобами

Міжнародні валютні відносини — сукупність валютно-грошових і розрахунково-кредитних зв'язків у світогосподарській сфері, які виникають у процесі взаємного обміну результатами діяльності національних господарств.

Національна валюта — грошова одиниця певної країни та той чи інший її тип (грошова, срібна, паперова).

Національна валютна система — форма організації валютних відносин країни, за допомогою якої здійснюються міжнародні розрахунки, утворюються та використовуються валютні кошти держави.

Неконвертована валюта — валюта, що функціонує лише в межах однієї країни і не обмінюється на інші валюти; валюта країни, яка зберігає валютні обмеження за всіма валютними операціями для резидентів і нерезидентів.

Непряме котирування — вираження одиниці національної валюти в іноземній. Переважно цей метод застосовується у Великобританії та її колишніх колоніях: 1 фунт стерлінгів = 0,7 долара.

Повна конвертованість — відсутність будь-якого контролю чи обмежень за поточними та капітальними операціями.

Пряме котирування — котирування, за якого курс одиниці іноземної валюти (базова валюта) виражається в національній валюті (валюта, що котирується).

Резервна валюта — національна валюта провідних країн світу, що накопичується центральними банками інших країн як резерв коштів для міжнародних розрахунків

Світова валютна система — форма організації міжнародних валютних (грошових) відносин, що історично склалася і закріплена міждержавними домовленостями.

Своп-угода — одночасне укладання спот- і протилежної форвардної угоди, коли відбувається купівля-продаж двох валют на умовах негайної поставки з одночасною контроперацією на визначений строк з тими ж валютами.

СДР (SDR — *Special Drawing Right*, спеціальні права запозичення — СПЗ) — міжнародні платіжні засоби, котрі використовуються МВФ для безготівкових міжнародних розрахунків через записи на спеціальних рахунках та як розрахункова одиниця МВФ.

Страховання (хеджування) валюти — дії, спрямовані на недопущення ні чистих активів, ані чистих пасивів у даній валюті. Згідно з фінансовою термінологією страхування означає дію з недопущення двох видів відкритих позицій в іноземній валюті — довгих позицій (володіння довгостроковими активами в іноземній валюті) і коротких позицій (володіння іноземною валютою в більших обсягах, ніж необхідно в короткостроковому плані).

Спот-курс — курс обміну протягом не більше 2 робочих днів з моменту досягнення угоди про курс; це курс на ринку на певну дату.

Спот-операції — операції з негайною поставкою; до таких належать операції з коротким терміном валютування — в межах трьох робочих днів.

Строкові валютні операції — валютні операції, за умовами яких сторони домовляються про поставку визначеної суми іноземної валюти через певний термін після укладання угоди за курсом, що фіксується в момент її укладання.

Форвардна валютна операція — продаж або купівля певної суми валюти з інтервалом в часі між укладанням угоди і виконанням операції за фіксованим курсом на визначену дату в майбутньому.

Форвардний курс — узгоджений курс, обмін за цим курсом здійснюється в майбутньому, понад 3 дні після узгодження.

Частково конвертовані валюти — це валюти, які обмінюють-ся тільки на деякі інші валюти; валюти країн, які зберігають валютні обмеження для певного кола валютних операцій (регулювання переказів і платежів за кордон, вивозу капіталу, золота, цінних паперів та ін.).

Авансовий платіж — сплата покупцем обумовленої контрактом суми в рахунок належних за договором платежів до відвантаження товару (надання послуги), а іноді навіть до початку виконання контракту.

Акредитив — угода, якою банк зобов'язується на прохання клієнта оплатити документи третій особі (на користь якої відкрито акредитив), або доручає іншому

банку здійснити за рахунок спеціально заброньованих коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажений товар.

Банківський переказ — доручення комерційного банку своєму банку-кореспонденту сплатити відповідну суму грошей на прохання і за рахунок переказника іноземному отримувачу із зазначенням способу відшкодування банку-платнику сплаченої ним суми.

Банківський чек — чек, що випикується банком на банки-кореспонденти.

Вексель — цінний папір, що засвідчує безумовне та беззаперечне боргове зобов'язання.

Доходи — група статей платіжного балансу, яка включає платежі між резидентами і нерезидентами, пов'язані з оплатою праці нерезидентів, а також операції, пов'язані з доходами на інвестиції.

Іменний чек — чек, який випикується на користь певної особи.

Інкасо — банківська операція, за якої банк за дорученням клієнта одержує на підставі розрахункових документів належні клієнтові гроші від підприємств, організацій та установ за відвантажені на їхню адресу товарно-матеріальні цінності та надані послуги і зараховує ці кошти на клієнтський рахунок.

Комерційні документи — документи, в яких визначено грошові вимоги експортера до імпортера та виставляються продавцем на покупця (за умови відсутності інших вказівок).

Кореспондентська угода — угода між двома чи кількома банками про здійснення розрахунків і платежів одним із них за дорученням іншого.

Кореспондентський рахунок — рахунок для обліку розрахунків, які виконує одна банківська установа за дорученням і за рахунок іншої банківської установи на підставі укладеної кореспондентської угоди.

Переказний вексель — письмовий наказ здійснити платіж певній особі у певний строк, який виставляється експортером на іноземного імпортера.

Платіжна угода — міждержавний договір, який встановлює систему і порядок міжнародних розрахунків між країнами за торговельними і неторговельними операціями.

Платіжний баланс — статистичний звіт, в якому систематизовано підсумкові дані про зовнішньоекономічні операції даної країни з іншими країнами світу за певний період часу.

Послуги — група статей рахунка поточних операцій платіжного балансу, яка включає транспортні послуги, поїздки і ряд інших послуг (зв'язок, будівництво, а також фінансові, страхові та інші послуги, які надаються резидентами нерезидентам і навпаки).

Простий вексель — боргове зобов'язання імпортера здійснити платіж.

Рахунок «ЛЮРО» — рахунок банку-кореспондента, відкритий у вітчизняному банку (рахунок нерезидента в банку резидента).

Рахунок «НОСТРО» — кореспондентський рахунок, відкритий вітчизняним банком у іноземному банку-кореспонденті (рахунок резидента в банку нерезидента).

Рахунок поточних операцій — розділ платіжного балансу, який відбиває результати взаємодії країни з іншими державами світу за певний період часу, а також баланс внутрішніх інвестицій і збережень.

Товари — група статей платіжного балансу, що підсумовує вартість експорту й імпорту звичайних товарів, товарів для подальшої переробки, товарів, куплених транспортними організаціями в портах і немонетарного золота.

Транспортні документи — документи, які виписуються вантажоперевізником як свідчення того, що товар прийнято ним до перевезення.

Фірмовий чек — чек, який виписується фірмою на отримувача коштів і виставляється на свій банк.

Форми розрахунків — врегульовані законодавством країн-учасниць способи виконання грошових зобов'язань за зовнішньоторговельним контрактом.

Чек — безумовний наказ чекодавця банку-платнику чи іншій кредитній установі оплатити за пред'явленням певну суму чекодержателю чи за його наказом за рахунок наявних у банку (депонованих) коштів чекодавця.

Чек на пред'явника — чек, який виписується на будь-яку особу і може передаватися як з індосаментом, так і без індосамента.

Азіатсько-тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС) — міждержавний форум, створений у 1989 р., який об'єднує 21 державу Азіатсько-Тихоокеанського регіону. В рамках робочих органів форуму розробляються регіональні правила ведення торгівлі, інвестиційної та фінансової діяльності, проводяться зустрічі галузевих міністрів і експертів. Аналог таких утворень як Європейський Союз та Північно-Американської зони вільної торгівлі, що існують в інших регіонах світу. Частка держав-членів становить 40.5% планетарного населення, 54.2% ВВП та 43.7% міжнародної торгівлі.

Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) — субрегіональне торговельно-економічне угруповання, що було створене у 1967 р. Безпосередньо до організації належать Філіпіни, Малайзія, Індонезія, Сінгапур та Таїланд. 7 січня 1984 року до них приєднався Бруней-Даруссалам, 28 липня 1995 року — В'єтнам, 23 липня 1997 року — Лаос та М'янма. 30 квітня 1999 року — Камбоджа. Наразі Папуа-Нова Гвінея має статус країни-спостерігача. У 2002 році Східний Тимор подав заяву про бажання набути такого ж статусу. Цілі створення — сприяння соціальному та економічному розвитку країн-членів, співробітництво в промисловості та сільському господарстві, проведення науково-дослідних робіт.

Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК) — економіко-політична організація восьми країн в Південній Азії. За чисельністю населення є найбільшою регіональною організацією, нараховуючи майже 1,5 млрд жителів. Була утворена в грудні 1985 для забезпечення співробітництва в соціально-

економічній сфері державами Бангладеш, Бутан, Мальдіви, Непал, Пакистан, Індія і Шрі Ланка. У квітні 2007 р. на 14-му саміті СААРК в якості восьмого учасника до організації приєднався Афганістан. В даний час штаб-квартира організації знаходиться в Катманду (Непал).

Вертикальна інтеграція — об'єднання фірм, які функціонують у різних виробничих циклах.

Горизонтальна інтеграція — злиття фірм, які виробляють подібні або однорідні товари з метою їх подальшої реалізації через спільну систему розподілу і отримання при цьому додаткового прибутку, що супроводжується виробництвом за кордоном товарів, аналогічних тим, які виробляються в країні базування.

Економічний союз — форма міжнародної економічної інтеграції, яка передбачає вільний рух факторів і результатів виробництва, а також доповнюється гармонізацією внутрішньої та зовнішньої економічної політики.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ) — зона вільної торгівлі, створена Австрією, Великобританією, Данією, Норвегією, Португалією, Швейцарією, Швецією у 1960 р. на Стокгольмській конференції. Це зона вільної торгівлі, яка об'єднує митні території чотирьох європейських країн, які не вступили до Європейського Союзу, зокрема, Республіки Ісландія, Князівства Ліхтенштейн, Королівства Норвегії та Швейцарської Конфедерації. Зона вільної торгівлі забезпечує країнам-членам режим вільної торгівлі товарами та послугами, а також гарантує вільний рух капіталів та фізичних осіб.

Європейський Союз (ЄС) — союз держав-членів Європейських Спільнот, створений згідно з Договором про Європейський Союз, підписаним в лютому 1992 року і чинним із листопада 1993 р. Сьогодні в об'єднання входять 28 європейських держав з населенням більше 507 млн. чоловік. Загальний Валовий внутрішній продукт Європейського Союзу становить більше 17,5 трлн. \$. (1-ше місце в світі). В ЄС запроваджується єдина валюта — євро. Де-факто столицею Європейського Союзу є Брюссель.

Єдина аграрна політика — узгоджені дії країн — членів ЄС із забезпечення стабільності поставок сільськогосподарської продукції, підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва, підтримання життєвого рівня фермерів та їх сімей, а також підтримання розумного рівня роздрібних цін.

Зона вільної торгівлі — форма міжнародної економічної інтеграції, згідно з якою відміняються торговельні обмеження між країнами — учасницями інтеграційного об'єднання і передусім усувається митне регулювання торговельних операцій.

Зона преференційної торгівлі — зона з пільговим торговельним режимом, коли дві або декілька країн зменшують взаємні тарифи з імпорту товарів, зберігаючи рівень тарифів у торгівлі з іншими країнами.

Інтеграційне об'єднання — господарське угруповання, створене для

регулювання інтеграційних процесів між країнами-учасницями.

Карибський спільний ринок (КАРІКОМ) — організація країн Карибського басейну, створена у 1973 р. з метою формування спільного ринку. До Карибського загального ринку входять такі країни, як Гаяна, Барбадос, Ямайка, Тринідад і Тобаго, Антигуа і Барбуда, Монтсеррат, Сент-Кітс і Невіс, Домініка, Гренада, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадини, Беліз. Членом КАРІКОМ є також Багамські острови, але вони не беруть участі у домовленостях про створення єдиного ринку.

Митний союз — угода двох або декількох держав, що передбачає усунення внутрішніх тарифів та встановлення спільного зовнішнього тарифу в торгівлі з третіми країнами.

Міжнародна економічна інтеграція — процес поглиблення економічної взаємодії країн, що веде до зближення господарських механізмів і набуває форми міждержавних угод та домовленостей, які регулюються міждержавними та наднаціональними органами.

Організація економічного співробітництва (ОЕС) — міжурядова організація, членами якої є сім азійських та три євразійські країни. Організація виступає в ролі платформи для обговорення шляхів покращення розвитку торгівлі та інвестиційних можливостей країн членів. Інтеграційне угруповання, створене у 1985 р. у складі: Пакистан, Туреччина та Іран. Восени 1992 року, ЕОС була розширена за рахунок включення семи нових членів, а саме Афганістану, Азербайджану, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану і Узбекистану.

Південноамериканський спільний ринок (МЕРКОСУР) — регіональна політична та економічна організація держав Південної Америки, створена 9 грудня 2004 року. До неї увійшли держави-члени Південноамериканського спільного ринку МЕРКОСУР (Аргентина, Бразилія, Парагвай і Уругвай), Андського співтовариства (Болівія, Венесуела, Колумбія, Перу та Еквадор), а також Чилі, Гайана і Суринам. Гайана та Суринам підписали декларацію, але відклали свій вступ до Південноамериканське співтовариство націй на невизначений термін.

Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА) — інтеграційне угруповання, що об'єднує США, Канаду та Мексику. Особливість угоди про НАФТА полягає у тому, що вперше у світовій практиці в системі світових господарських зв'язків інтеграційне угруповання об'єднало найбільш високорозвинуті країни сучасності з однією з країн, що розвивається.

Політичний союз — найвища форма міжнародної економічної інтеграції, в якій поряд з економічною забезпечується й політична інтеграція.

Співдружність Незалежних Держав (СНД) було створено як регіональне співтовариство держав у відповідності до підписаної в Мінську угодою про створення СНД, Алма-Атинською декларацією та протоколом до Мінської угоди. Члени СНД: Азербайджан, Вірменія, Республіка Білорусь, Грузія, Казахстан, Киргизія, Молдова, Російська Федерація, Республіка Таджикистан, Туркменистан,

Україна (асоційоване членство), Узбекистан.

Спільний ринок — форма міжнародної економічної інтеграції, в рамках якої забезпечується вільний рух не тільки товарів, а й послуг, капіталів та громадян (робочої сили).

Центральноевропейська зона вільної торгівлі (ЦЕФТА) — Угода про вільну торгівлю країн Центральної Європи. 21 грудня 1992 р. країни Вишеградської групи підписали Угоду про вільну торгівлю, яка стала чинною через три місяці після її укладення — 1 березня 1993 р. Станом на 1 липня 2013 року членами угоди є: Албанія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Молдова, Сербія, Чорногорія та UNMIK (від імені Косово). Раніше членами були також Болгарія, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина та Хорватія. Вони перестали бути членами ЦСАВТ з того моменту, як стали членами Європейського Союзу.

Центральноевропейська ініціатива — регіональне угруповання країн Центральної та Східної Європи, діяльність якої має на меті налагодження багатостороннього співробітництва в політичній, соціально-економічній, науковій та культурній сферах та сприяння на цій основі зміцненню стабільності і безпеки в регіоні. До її складу входить 18 держав — Албанія, Австрія, Білорусь, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Чеська Республіка, Угорщина, Італія, Республіка Македонія, Молдова, Польща, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Чорногорія, Україна. ЦЄІ було утворено в листопаді 1989 р. в м. Будапешт групою країн регіону (Італія, Австрія, Угорщина, Югославія) з метою, зокрема, забезпечення підготовки Угорщини та Югославії до їх майбутнього членства в Європейському Союзі.

Чорноморське економічне співробітництво (ЧЕС) — субрегіональне об'єднання 12 країн Чорноморського регіону (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина, а також Україна). З 1992 до 1998 називалася просто «Чорноморське Економічне Співробітництво» — ЧЕС, причому ця аббревіатура так і закріпилася в засобах масової інформації і офіційних документах. Організація була створена з метою тісного економічного співробітництва країн-учасниць, вільного пересування товарів, капіталів, послуг і робочої сили і інтеграція економік цих країн в світову економічну систему.

Глобалізація — процес «зрощування» сучасного світу, становлення транснаціональних економічних, політичних та культурних просторів, що ґрунтуються на загальнолюдських цінностях.

Глобальні проблеми — нагальні проблеми, які торкаються життєвих інтересів народів усіх країн світу, є важливими з погляду збереження людської цивілізації і можуть бути вирішені лише спільними зусиллями.

Демографічна проблема — інтенсивне зростання народонаселення планети, демографічний бум, який супроводжується нерівномірністю зростання чисельності населення в різних країнах та регіонах.

Екологічна проблема — пов'язана з варварським ставленням людини до природи, забрудненням навколишнього середовища.

Нові фінансові інструменти — євродоларові депозитні сертифікати, єврооблігації з нульовим купоном, синдиковані кредити в євровалюті, відсоткова ставка, квоти та короткострокові зобов'язання зі змінним відсотком.

Нові фінансові технології — інвестиційні фонди відкритого типу, які вкладають кошти тільки в короткострокові зобов'язання грошового ринку; банківські автомати (автомати, що виконують різні банківські операції); похідні цінні папери і т. п.

Паливно-енергетична і сировинна глобальні проблеми — спричинені нераціональним використанням та поступовими витратами природних і сировинних ресурсів.

Фінансова глобалізація — зростаюча фінансова єдність та взаємозалежність фінансово-економічних систем країн світу;

Фінансова інновація — створення нових фінансових інструментів та технологій.

Фінансовий інжиніринг — розвиток і творче застосування фінансових технологій для вирішення фінансових проблем та використання фінансових можливостей.

Навчальне видання

Волощук К.Б., Волощук Ю.О.

Методичні вказівки

для самостійного вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» для студентів денної, заочної та дистанційної форми навчання освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування»

Редактор: Волощук Ю.О.

Підписано до друку _____. 2023 р.
Формат 60x90/16 Ризографія. Авт. арк. _____.
Обл.-вид. арк. _____ Наклад _____ прим. Зам. _____.

Підготовлено до друку та видруковано
у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет»
32300, Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 12

